

Készítette: Hollósi Hajnalka

Intézet: Debreceni Egyetem Neveléstudományi Doktori Program PhD hallgató

Levelezési cím: 4032 Debrecen Egyetem tér 1. Neveléstudományi Doktori Program

E-mail cím: hollosi.hajnalka@gmail.com

Esettanulmány¹

**/A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat alapításának
körülményeiről, és az elmúlt tíz év alakulásáról/**

A kurzus témavezetője: Prof. Dr. Kozma Tamás

Készítette: Hollósi Hajnalka 3. évf. PhD. hallgató

Debrecen, 2009. 06. 07.

¹ Készült a Debreceni Egyetem Nevelés – és Művelődéstudományi Doktori Program keretében

Bevezetés

A Romániában lezajlott rendszerváltást (1989) követően jelentős változások következtek be az oktatás szerkezetében, mind alap és középfokon, mind a felsőoktatásban (Kozma - Rébay 2006). A változások természetesen hatással voltak a kisebbségi oktatásra is, ami elsősorban a magyarság oktatását jelenti, ugyanis a Romániában élő kisebbségek közül a magyar kisebbség rendelkezik a legszélesebb és legszervezettebb oktatási rendszerrel.

A magyar kisebbség felsőoktatásának helyzete Partiumban² egy érdekes téma, mert a rendszerváltást követően sorra jelentek meg a magánalapítású intézmények, ahol a magyar nyelvű oktatás is széles teret kapott (Tonk 2002).

De a magánintézmények mellett új lehetőségként megjelentek az állami finanszírozású magyar nyelvű tagozatokat indító intézmények is. Ilyen magyar nyelvű tagozatot is³ működtető intézmény a Kolozsvári Babeş - Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémetibe kihelyezett tagozata, ahol Tanítóképző és Közigazgatási Kar működik (Hollósi 2008).

A városban számos magánalapítású román nyelvű felsőoktatási intézmény nyitotta meg kapuit a rendszerváltást követő években, a magyar nyelvű felsőfokú képzés a Babeş - Bolyai Tudományegyetem kihelyezett tagozatán működik.

A magyar nyelvű felsőfokú képzés helyzete a rendszerváltást követően sem oldódott meg egy csapásra, hiszen a mintegy tizenöt éve tartó küzdelem, ami a magyar egyetem⁴ visszaállítása körül bontakozott ki Romániában, mindig is a különböző érdekek kereszttüzében állt.

A felsőoktatás egy olyan többszereplős játék, amelyben a szereplők érdekei szemben állnak egymással, illetve ütköznek egymással. Ezek a szereplők – az állam, az akadémia és az ún. piac – akik alakítják a felsőoktatást (Mandel 2005).

Érzelmi elemeket állított előtérbe az az érvelés, miszerint a múltban elszenvedett történelmi igazságtalanságok jóvátételeként biztosítsa az önálló állami magyar oktatási

² Kozma (2005, 30. p.) szerint: „a Partium olyan határközi térség, amely még nincs formalizálva, de már kimutatható. A térség két magyarországi és három romániai megyét, valamint hét ukrainai járást foglal magában. Elnevezése történelmi utalásokat hordoz és a köznyelvben is használatos, bár politikai elismerést nem nyert.”

³ Mellette román és német tagozat működik.

⁴ Az 1959-ben a kommunisták által lezárt állami magyar (Bolyai) egyetemre vonatkozik.

intézmények visszaállítását. A magyar nyelvű oktatási intézmények létrehozása nagyfokú többségi társadalmi ellenállásba ütközött. 1995-ben és 1996-ban a román lakosság 80%-a, míg 1997-ben 68,2%-a nem értett egyet azzal, hogy a magyar kisebbség saját önálló iskolákkal rendelkezzen (Demény 2002).

Az első lépés, amely lehetővé tette a Szatmárnémetiben a főiskola megalapítását, egyértelműen a multikulturális egyetem fogalmának bevezetése volt, ami a román oktatási miniszter Andrei Marga⁵ nevéhez fűződik. 1997-ben a BBTE⁶ szenátusa elfogadta az egyetem multikulturális jellegére vonatkozó határozatot.

Ez valójában nem más, mint a többség kulturális hatalmának a megerősítése és a magyar elkülönülés elfojtása. A multikulturalizmus Románia oktatáspolitikájában a kisebbségi nemzeti törekvések visszaszorításának politikáját jelenti (Horváth 1997).

Az intézmény létrejötte

Az intézmény a Babeş - Bolyai Tudományegyetem Szatmárnémetibe kihelyezett tagozata, amely két különálló karral rendelkezik: (1) A Babeş - Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Kara kihelyezett tagozataként 1999/2000-es tanévben kezdte meg működését a *Tanítóképző Kar*.

A főiskola 3 éves képzéssel indult, a hallgatók az első két évben, tanító - intenzív angol nyelv szakosítást, a 2002/2003-as tanévben végzetek, tanító - óvónő- intenzív angol nyelv szakosítást, míg a 2003/04-es tanévtől csak tanítói oklevelet kaptak.

A főiskolát 2005-ben akkreditálták, ettől kezdve megszűnt a főiskolai képzés, a Bolognai rendszerű oktatás keretében bevezették a háromlépcsős egyetemi rendszert⁷.

A BBTE Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozata a három lépcsős rendszer Bachelor képzését nyújtja a hallgatóinak, miután 2005 őszén az Oktatás- és Kutatásügyi Minisztérium végleges akkreditációja nyomán megkapta az egyetemi rangot. Ma a Bolognai Egyezmény alapján összeállított tanterv szerint képez óvónőket és tanítónőket.

A 2005/06-os tanévtől a hallgatók, az elemi és óvodai oktatás tanára szakképesítést (BA, egyetemi oklevelet) kapják (Bura 2006).

⁵ Aki korábban a Babeş - Bolyai Tudományegyetem rektora volt.

⁶ Babeş - Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár.

⁷ Alapképzés (3 év)- mesterképzés (2 év) – doktorátus (3 év).

A Tanítóképző Kar neve is megváltozott az új rendszerben a neve, BBTE Óvónő- És Tanítóképző Szak Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat.

A Tanítóképző Főiskolai Kar az első tanévét (1999/2000) a Kölcsey Ferenc Főgimnázium épületében kezdte, majd a volt Ferenc József kaszárnya épületének renoválását követően 2000 őszétől ott működik. Mindhárom évfolyam tanteremmel rendelkezik, mellettük található a titkárság, könyvtár, a tanárok dolgozószobája.

A 2000/2001-es és a 2001/2002-es tanévben a főiskolán csökkentett látogatottsági kötelezettséggel működő (ún. távoktatás) tagozat is indult a tanügyben már dolgozók számára. A főiskola keretein belül kétféle képzés valósult meg: *alapképzés* és *továbbképzés*. A főiskolán kétféle képzés működött: *nappali* és *távoktatás* (csökkentett látogatási kötelezettségű), mindkét formában három nyelv közül választhatták meg a hallgatók az oktatás nyelvét (magyar, román, német). Távoktatás azonban csak két évben indult: 2000-ben és 2001-ben.

A nappali helyek száma korlátozott volt, az évek során változott. Államilag támogatottan, tandíjmentesen vehetett részt a képzésben bizonyos számú hallgató (ez változó), a többi hallgató 350 eurós tandíjat fizetett évenként, melyet négy részletben is ki lehetett fizetni. Lehetőség volt ösztöndíj megpályázására, melynek három típusa van: szociális, tanulmányi és érdemi ösztöndíj.

A főiskolát elvégzett hallgatók a Tanfelügyelőség által meghirdetett állás helyekre versenyvizsgázhattak. A főiskola továbbképzési feladatokat is ellátott.

(2) A Babeş - Bolyai Tudományegyetem Politológia Kara kihelyezett tagozataként 1998-ban létesült a *Helyi Közigazgatási Főiskola*. A főiskolán, három nyelven tanulhattak a hallgatók- románul, magyarul és németül, a képzés időtartama 3 év volt. Az európai elvárásoknak megfelelően megszervezett oktatási rendszer lehetővé tette egy nagyszámú (évente kb. 100 fő) magyar nemzetiségi diák felvételét a magyar tannyelvű oktatásba, a diákok nagy része a többségében magyarok által lakott Hargita és Kovászna megyékből származott.

Ugyanakkor, az oktatási rendszer lehetővé tette a továbbtanulást is, a Politikatudományi és Közigazgatási Kar, közigazgatás szakának egyetemi szintű képzésén.

A 2005/06-os tanévben a kihelyezett tagozatot akkreditálták, a Bolognai rendszer keretében indult évfolyam hallgatói már egyetemi (Bachelor) diplomát kapnak (Bura 2006). A kar neve BBTE Közigazgatási Kar Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat lett.

A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat interjúk alapján⁸

A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat megalapításának és jövőbeni perspektíváinak története tizennégy interjúra épül, ezeket az interjúkat a történet szereplőivel különböző időpontokban, helyszíneken készítettem, igyekezve kikökczeni őket a „hivatalos” álláspont ismertetéséből. Egy sajátos, élményszerű történetre voltam kíváncsi, arra, hogy az alapításban résztvevők hogyan látták, élték meg ezt az eseményt.

Érdekesnek találtam azt, hogy valójában egy történetről van szó (a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat megalakulásáról, működéséről, és a jövőbeli perspektíváiról), de ezt a történet szereplői számos nézőpontból, néha teljesen másként mesélték el, természetesen mindenki a saját történetét mondta el – de pontosan ez volt a célom.

Az interjúban résztvevőket az jellemezte, hogy szívesen vállalták az interjút, érdeklődésükről biztosítottak a témát illetően. Az interjúalanyaim olyan személyek, akik nemzetiségüket tekintve magyarok, és valamilyen kapcsolat fűzi őket az intézményhez.

Az egyes interjúalanyokat ún. hólabda módszer segítségével kutattam fel, és a narratív elbeszélés során szereztem tőlük ismereteket. Azért tartottam jónak ezt az interjú fajtát alkalmazni, mert a narratív interjú során, ahogy László (2005) fogalmaz, az elbeszélő saját, „igazi” történetét mondja el, nem pedig valamilyen kozmetikázott fedő történetet, erre szükség is van, ha objektív képet akarunk kapni az intézményről.

Érdekes volt az interjú alanyok felkutatása közben, hogy, bárkit kérdeztem az alapításban kiemelkedő személyekről (a mintavételnél hólabda módszert használtam), mindenki ugyanahhoz az illetőhöz küldött, tehát számomra már a kutatás elején eldőlni látszott, hogy ki volt az ún. vezéregyéniség⁹ a főiskola megalapítása terén. Ez a felvetésem a későbbiekben be is igazolódott.

A főiskola megalakulása alulról jövő kezdeményezésként indult el Szatmárnémetiben, a magyar kisebbség autonómia-törekvésének zászlaja alatt. Egy intézmény a közösségi önazonosság jelképe lehet, esetünkben is erről van szó.

A térségben voltak már korábbi alapítású felekezeti felsőfokú intézmények (pl. Nagyváradon a Partiumi Keresztény Egyetem) – de ilyen formában, hogy az állami

⁸ Az interjúk 2005/2006-ban, és 2009-ben készültek. Az interjúalanyokat számokkal jelöltem, az interjú készítésének időpontját is megadtam.

⁹ Kozma (2005) meghatározása.

egyetem kihelyezett tagozatot hozzon létre, ahol magyar nyelvű oktatás is folyik – Szatmárnémeti az elsők közt van.

Ennek a történésnek nagyon nagy a jelentősége a Partiumban élő magyar kisebbség szempontjából, hiszen egy felsőfokú intézmény, ahol magyar nyelven is folyik a képzés, nemcsak a magyar kultúra ápolását, a magyar nyelv terjesztését, megőrzését segíti elő, de nagyban hozzájárul a nemzeti identitás megőrzéséhez is.

A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat alapításának körülményei, és az alapítás előzményei

A beszélgetés első kérdésblokkja során arra kértem interjúalanyaimat, hogy meséljenek az intézmény alapításának körülményeiről, amire szinte mindenki ugyanúgy emlékezett vissza. Arra voltam kíváncsi, hogy milyen előzmények után jött létre a főiskola, kik kezdeményezték és mi tette lehetővé az alapítást.

„A Megyei és a Városi Tanács együttesen levélben kérte, hogy telepítsék ide ezt a két szakot (Közigazgatás és Tanítóképző).....A főiskola 98-ban alakult meg, itt az elnevezése kollégium, ahol is rövid távú (3 éves) felsőfokú képzés folyik.” (3. 2005/06.)

„A főiskola 1998 őszétől működik, a Kolozsvári Babeş - Bolyai Tudományegyetem kihelyezett tagozataként. A főiskola alapításának az ötlete már régebben is felmerült itt helyi szinten, de konkrétan 1998-ban a Polgármester Úr kérte fel a BBTE - t, hogy telepítsen ide kihelyezett tagozatot. A felkérés sikeres volt, megszületett az egyezmény a főiskola alapításáról.” (4. 2005/06.)

A következő interjúalanyom volt az a személy, akit sokan az intézmény alapításának kiemelkedő személyeként tartanak számon. Azt is el kell róla mondani, hogy a mai napig aktívan részt vesz az intézmény életében, több publikációja is megjelent már az intézményről, amelyekre többször támaszkodok a dolgozatom során.

„Én magam voltam az, aki ezt elsőként felvettem, hogy jó lenne itt egy felsőfokú Tanítóképzőt létrehozni.....Felvetődött a lehetőség egy felsőfokú intézmény létrehozására, majd néhányan felutaztunk a kolozsvári Babeş Bolyai Tudományegyetem Lektorátusára, vittük magunkkal az akkori Polgármestert, de csak falból, merthogy ő román nemzetiségű volt, és ez bizonyos előnyt jelentett, de ő igazából nem sok vizet zavart. Persze ő ezt nem

tudta. Az egyetem rektora (Andrei Marga),.....kitalálta, hogy multinacionális legyen a kolozsvári egyetem. Abban állapodtunk meg, hogy három nyelven induljon be a képzés a Szatmárnémetibe kihelyezett tagozaton. De próbáltak róla lebeszélni, Sz. P. prorektor is mondta, hogy „ne nagyon forszírozza ezt L. bácsi!” Ennek az volt az oka, hogy Tőkés László Nagyváradra akarta vinni ezt a kihelyezett tagozatot, de ez 1998-ban nem sikerült neki. Ezért mi csak erőltettük tovább, hogy igenis itt legyen Szatmáron a Tanítóképző. Így végül is hat városba telepítettek kihelyezett Tanítóképzőt, ide Szatmárra,..... Szükség volt a hároméves tanítóképzésre. De ha indul román nyelvű képzés, akkor induljon magyar nyelvű is, szorgalmaztuk.1999. őszén létrejött a jóváhagyás, hogy a Tanítóképző a BBTE Pszichológia Lélektan és Pedagógia Tudomány karához tartozik.” (10. 2005/06.)

A következő idézetekben arról beszélnek az interjúalanyaim, hogy mennyire volt szükség az intézmény létrehozására, mi hívta életre azt. Alanyaim erről a következőképpen beszélnek:

„Szatmárnémetinek nem volt korábban tradicionális felsőoktatása, nem egyetemi város. A régi rendszerben (az 1989-es rendszerváltás előtt) volt iparosítási törekvés, emiatt létrehoztak egy almérnöki kart, ami az 1990-es években megszűnt. Felmerült persze, hogy egyetemi város legyen, de ehhez semmi nem adott, nincsenek tradíciói ebben a tekintetben, nincsenek megfelelő oktatók sem.” (5. 2005/06.)

„Szatmár nem tudományos város, mezőváros jellegű település, ez a főiskolai képzés beleillik a város arculatába, szükséges érdek hívta életre az intézményt. Aki komolyabb egyetemi képzésben akar részesülni, az elmegy Kolozsvárra, Temesvárra, Marosvásárhelyre. Ezek az egyetemi városok tökéletesen kielégítik az igényeket. Illetve a forradalom után (1989) még a nagyváradi felsőoktatás vált jelentős tényezővé itt a térségben.” (9. 2005/06.)

„Korábban nem volt ez irányú kezdeményezés, megkésett a főiskola alapítása. Szatmárnémeti egy 130 ezer fős város, de az itt élő magyarok beletörődtek, hogy nincsen hagyománya a magyar nyelvű felsőoktatásnak. Azért az hozzátartozik, hogy a Kölcsey Ferenc Gimnázium jogelődje, a Református Gimnázium rendelkezett főiskolai címmel. Azt gondolom, hogy a rendszerváltást követő 3-4 évben lehetett volna esély magyar nyelvű felsőfokú oktatás kiépítésére, de akkor ez nem kapott elég figyelmet. Ugyanazt meg lehetett volna lépni, mint a Kölcsey Gimnázium esetében, hogy a „forradalom” hevében még 1989. december 22-én a magyarság azonnal ráírta a Kölcsey épületére, hogy Magyar Líceum! Ez ügyben azonnal lépett a szatmári magyarság, és utána senki nem vitatta el ezen lépés jogosságát, természetesen vették. Szerintem, ha a fordulat első 2-3 napjában foglalnak Kolozsváron egyetemet a magyarok, akkor sikerült volna az önálló magyar egyetem létrehozása.” (6. 2005/06.)

Az előző interjúalanyok arra céloztak, hogy szerintük az 1989-ben lezajlott „forradalom” után akár önálló magyar intézmény is alakulhatott volna a városban, (igaz Szatmárnémeti nem tipikus egyetemi város), de ezt a lehetőséget nem használták ki.

„Ezt a három éves képzést a BBTE Pszichológia és Neveléstudományi Kara indította be, először Besztercén 1998-ban, román nyelvű képzés keretén belül – ez volt a kísérleti iskola. A Szatmári Kölcsey Ferenc Gimnázium főigazgatója SZ. J. vette fel a kapcsolatot Sz. P. rektor helyettessel és így jött létre itt is a főiskola.” (9. 2005/06.)

Az előző interjúalanyom volt az egyetlen, aki más személyt nevezett meg az intézmény alapításában élenjárónak, mint a többiek. Az általa megnevezett személyről a többi interjúalanyom nem beszél.

Az intézmény felépítése, a karok jellemzői

Ebben a kérdéscsoportban feltett kérdéseimmel azt szerettem volna megtudni, hogy az intézmény keretein belül milyen képzéseket indítottak, hogyan épül fel az intézmény, milyen a kapcsolat a karok között. Kíváncsi voltam, hogy a két kar között van-e rivalizálás, az interjúalanyaim jobbnak tartják-e valamelyiket a másikkal. Több interjúpartnerem is beszámolt arról, hogy a Tanítóképző Kar jobban megszervezett, és nagyobb szükség is van rá, mint a Közigazgatási Karra.

Másik alanyom viszont a Közigazgatási Kar létrehozását tartja jogosnak. A két kar megítélése természetesen attól is függ, hogy az interjúalanyom melyik karral áll kapcsolatban, vagy egyszerűen az egyikkel szemben pozitívabb attitűdöket képvisel. Eltérő véleményeiket fogalmazzák meg a következő idézetekben:

„Nagy jelentősége van a kolozsvári BBTE kihelyezett tagozatának, amely két karral van jelen. Az, hogy egy komoly, elismert egyetem áll mögötte, ez egyfajta garanciát jelent. Fontos, hogy nem magánegyetemről van szó, hanem egy jó nevű Tudományegyetemről. Ezt a fajta képzést akarja a város vezetősége támogatni! Ennek a képzésnek komoly háttere van, nem beszélve a magyar nyelvű képzésről. két karon indult el a képzés, a Tanítóképzőn és a Közigazgatási Karon. Hangzatos és valós igény mutatkozik mindkettő iránt. Én magam jobban átlátom az utóbbit, mivel a Közigazgatási Karon tanulók nálunk vannak gyakorlaton. Sajnos a bizonytalanság is jelen van e képzés kapcsán, mert a költségvetési megszorítások miatt egyelőre nem tudják alkalmazni az itt végzeteket, szigorú szabályozások vannak e tekintetben.

Hiába van nálunk is sok betöltetlen állás, nem vehetünk fel senkit a megszorítások miatt. azt kell, hogy mondjam, hogy még egyetlen végzett hallgatót sem tudtunk helyi szinten alkalmazni.” (5. 2005/06.)

„A főiskola esetében két külön karról kell beszélünk, az egyik a Tanítóképző, a másik a Közigazgatási Kar. A Tanítóképző megalakulása szükségszerű volt, mert abban az időben szűnt meg az 5 éves időtartalmú középiskolai képzése a tanítóknak. Tehát korábban egyáltalán nem volt főiskolai képzés, azaz a tanítóképzés Románia szerte középfokon zajlott. Illetve pontosítani szeretném a képzés megnevezését, hiszen itt egy olyan diplomáról van szó, mely egyben óvónői és tanítónői képzést ad a hallgatóknak. Ennek a két végzettségnek különböző variációival próbálkoztak a főiskola megalakulásának kezdetének éveiben. Az első évben külön képeztek óvónőket, és külön tanítónőket, ma mindkét képesítést megszerzik a végzett hallgatók. Tehát nyugodtan mondhatom, hogy nagy szükség volt a főiskola megalapítására, egy reális igényt valósított meg, lokális viszonylatban.” (1. 2005/06.)

„Mindenképpen szükség volt helyi szinten egy Közigazgatási Karra, és mivel nem volt magyar nyelvű Tanítóképző, így arra is. A BBTE -nek ezen kívül tizenkilenc kihelyezett tagozata van országszerte, de magyar nyelvű képzés csak itt Szatmáron és Sepsiszentgyörgyön működik.”(4. 2005/06.)

„Azért pont közigazgatási szak indult, mert erre volt helyi szinten igény.” (3. 2005/06.)

„A Közigazgatási karra nem volt akkora az igény, de a főiskola vezetői úgy látták, hogy szükség van erre a fajta képzésre is. Ennek oka talán az lehetett, hogy 1-2 éve változott a jogszabály a közigazgatásban, szükségessé vált a felsőfokú képzettség bizonyos munkakörök esetében, és ez nagyszámú dolgozót érintett a már aktív dolgozók körében, rájuk is számítva indították be a képzést. Azt kell még elmondanom erről a karról, hogy színvonala meglehetősen gyenge, elsősorban pénzügyi és politikai okok miatt.” (1. 2005/06.)

„Sajnos a főiskola színvonala nem túl magas, ez elsősorban a Közigazgatási Karra vonatkozik. Ennek egyik oka az, hogy olyan tanárokat alkalmaznak, akik nem felelnek meg az oktatás elvárásainak, nem megfelelő a képzettségük. Szerintem ez a tendencia rossz irányba viheti el a főiskola fejlődését, jövőjét. A legtöbb ide beiratkozott hallgató csak azért tanul itt, mert Kolozsvárra nehéz bejutni, az itt működő magánegyetemeket pedig nem veszik olyan komolyan, mint az állami intézményeket.azoktól még ez is jobb. Gyakorlatilag tehát nem vagyok valami nagy véleményemmel a főiskola színvonaláról, olyan kényszer megoldásnak tartom.” (2. 2005/06.)

„A Közigazgatási szakkal nehéz elhelyezkedni, mert a munkakörökbe szakosodott munkavállalókat keresnek, pl. jogászokat, építőmérnököket, stb. Itt se a megyében, se itt az önkormányzatnál nem tudott még egyetlen végzett hallgató sem elhelyezkedni ezzel a végzettséggel. Nem túl komoly az oktatás, ez főleg a Közigazgatási Karra értendő, nem elég képzettek az ott oktató tanárok. Mostanában azzal próbálkozik a vezetés, hogy Magyarországról jönnek át nagy nevű professzorok és 1-2 napos komoly előadásokat tartanak. Sőt, nemrégiben még Németországból is jött egy vendég professzor előadást tartani.” (7. 2005/06.)

Az interjúban résztvevők esetenként csak hol az egyik karról, hol a másiktól beszélnek, ennek az az oka, hogy van, aki a Tanítóképzőt, van, aki a Közigazgatási Kart látja át jobban. Egyesek összehasonlítják a két kart, míg mások csak az egyikről mondanak véleményt, mint a következő két idézetben:

„Az itt végzettek¹⁰ (felsőfokú végzettségű) általános iskolai tanítók lesznek. A főiskola indulásakor kettős képzésű volt: Tanítóképző – angol nyelv. A 2000/2001-es és a következő tanévben felvételizettek óvónőképzői modul is végeztek. 2003-tól a képzés kizárólagosan tanítóképzés. 2000/2001-es tanévtől ún. távoktatás is indult a főiskolán a tanügyben már dolgozók számára.” (8. 2005/06.)

„A Közigazgatási Karon kéthetente egy nap van oktatás, hiszen sokan munka mellett végzik és csak így érnek rá. További probléma, hogy nincsen könyvtára se a karnak, csak a megyei könyvtárat tudják használni, ami viszont csak szépirodalmi könyveket tartalmaz. Ezért a kötelező olvasmányok nem állnak a hallgatók rendelkezésére.” (1. 2005/06.)

A háromnyelvű képzés

Arra voltam kíváncsi a harmadik kérdésblokk kapcsán, hogy hogyan valósul meg az ún. multikulturális jelleg, azaz a három nyelven való oktatás. Érdekelt továbbá, hogy az interjúban résztvevők mennyire tartják fontosnak az intézményben folyó magyar nyelvű képzést.

¹⁰ A Tanítóképző Karon.

„Elvileg három nyelven folyik a képzés, ez a román, magyar és a német, de valójában a német nyelvű tagozat nem működik (ugyanis se a diákok, se a tanárok nem beszélik a német nyelvet), tehát azok, akik a német tagozatra járnak vagy magyarul, de inkább románul tanulnak és vizsgáznak. Véleményem szerint egy nagy humbug az egész német nyelvű képzés! Természetesen bejutni is könnyű erre a képzésre.” (1. 2005/06.)

„A német nyelvvel kapcsolatban azért el kell mondani, hogy csak papíron létezik német nyelvű képzés, valójában románul folyik. A lakosság 60%-a román, ezért inkább románul beszélnek a hivatalokban. A magyar nyelv csak szimbolikusan fontos, a gyakorlatban nem működik, nem használják. Nem beszélve arról, hogy a hivatali levezésnél csak a román nyelven írott levelek a hitelesek”. (5. 2005/06.)

„A háromnyelvű képzés a következő tanévtől (2009/10) megszűnik, mert a német nyelvű csoportba kevés a jelentkező, marad a magyar és a román csoport.”. (8. 2009.)

„Vissza kell kanyarodni a 90-es évek végére, amikor is engedélyezték a magyar nyelv használatát a közigazgatásban. Elrendelték az adminisztrációs képzést a kisebbségek nyelvén, ezért is indulhatott be a magyar és a német nyelvű képzés.” (5. 2005/06.)

„A közigazgatásban jelentős a magyar nyelv használata, de problémás az, hogy nincsenek olyan jogi és közgazdasági végzettségű személyek, akik mindkét nyelvet szaknyelven beszélnek, ismernék.” (1. 2005/06.)

Megkérdeztem, hogy miért szerveznek német nyelvű képzéseket, ha nincsen rá valós igény. Többen is azt mondták erre, hogy nagyon kézenfekvő a magyarázat, a német tőke ezáltal igencsak nyomul a városba és ez nagyon fontos.

„Nos, ez a három, inkább csak két nyelv, hiszen a német nyelvű képzésre hiába vették fel a meghirdetett létszámot, ez a német nyelvű képzés csak papíron létezik, ugyanis nem volt senki (se diák, se tanár) aki tudott volna németül! Ha hiszik, ha nem, német nyelvet még csak nem is tanítottak! Helyette tanítottak viszont angolt, németül max. 5-6 hallgató ha tanult az elmúlt évben. A német tagozatra felvett magyar hallgatók a magyar képzésben, a román hallgatók a román képzésben vesznek részt gyakorlatban, papíron persze ők német tagozatra járnak. A magyar tagozaton is sok tárgyat románul tanítanak, nincsen megfelelő oktatógárda.” (10. 2005/06.)

A magyar nyelv fontosságáról hasonlóan vélekedtek a megkérdezettek, úgy tűnik kissé pesszimisták a magyar nyelv használatával kapcsolatban, mert többen említették,

hogy a román nyelv előnyt élvez mind az oktatásban, mind a hivatalos ügyintézésük során, egy személy látta úgy, hogy jelentős a magyar nyelv használata a közigazgatásban.

„..... a magyar vonal is hiányos, mert nincsen elég magyar nyelvű tanár, sokan ezért románul tanítanak a magyar tagozaton is, főleg jogi tárgyakat. De olyan eset is van, hogy román anyanyelvű tanárok tartanak szemináriumot magyar nyelven – ez neveléses! Konyhanyelvet használnak!” (1. 2005/06.)

„Ez nagy öröm, hogy végre felsőfokon is van lehetőség arra, hogy a hallgatók magyar nyelven tanuljanak. Szerintem előnyös, ha valaki az anyanyelvén beszél, tanul, fontosnak tartom a magyar nyelv pontos ismeretét, használatát. Sajnos kevés fiatal beszél szépen, pontosan a magyart, nehezen találtunk ide a rádióhoz olyan fiatalokat munkatársnak, akik szépen, helyesen beszélnek magyarul. Ez azért van így, mert az emberek elrománosították, elhanyagolták a saját nyelvüket, a magyart. Sajnos sokan keverik a két nyelvet beszéd közben.” (2. 2005/06)

„Fontosnak tartom kiemelni, hogy itt Szatmáron az egyetlen felsőfokú intézmény, ahol magyar nyelvű képzés is folyik, ennek nagy jelentősége van, hiszen a város lakosságának a 40%-a magyar anyanyelvű.” (5. 2005/06.)

Az intézményben tanulók

Az intézményben tanulók elsősorban Szatmárnémeti város és Szatmár megye fiataljai közül kerülnek ki, erről kérdeztem az interjúban résztvevőket. Arra voltam kíváncsi, hogy kik járnak ide ebbe az intézménybe, és mi motiválhatta az intézményválasztásukat.

„Nos elsősorban innen helyből vannak a diákjaink, de kb. 2-3 megyéből jönnek hozzánk tanulni. Szatmár megye mellett, Szilaj megyéből, sőt Nagybányáról is.” (3. 2005/06)

„A hallgatók tekintetében az a probléma áll fenn, hogy főleg azok jelentkeznek erre a főiskolára, akiket máshová nem vettek fel, vagy munka mellett végzik. Könnyű elvégezni. Azok tanulnak itt, akiknek problémát jelent a megélhetés Kolozsváron (300-500 euró/hó), itt élnek Szatmáron és így még megengedhetik maguknak a tanulást.” (1. 2005/06)

„A legtöbb ide beiratkozott hallgató csak azért tanul itt, mert Kolozsvárra nehéz bejutni.....” (2. 2005/06)

„Igazából akik komolyan akarnak tanulni, azok Kolozsvárra vagy Magyarországra egyik egyetemére mennek. Ide csak az jön tanulni, aki a második diplomáját akarja megszerezni és nincsen pénze más városba utazni, vagy azok a fiúk, akik nem akarnak elmenni katonának. De a lányok esetében is jó megoldás, mert nem mennek 18 évesen férjhez.” (7. 2005/06)

„Sajnos nem valami jó a hallgatók színvonala, mert az általános és középiskolában sok képzetlen tanár is tanít, mivel tanárhiány van. A hallgatóink közül sokan még helyesen írni sem tudnak, amikor idejönnek a Tanítóképzőbe.” (10. 2005/06)

A válaszokból kitűnik, hogy mennyire azonos véleményen vannak a megkérdezett személyek az intézményben tanulók motivációját illetően, szinte mindenki valamiféle szükségmegoldásnak tartja ezt a képzést. Az itt tanulók képességeiről sincsenek túl jó véleménnyel.

Az intézménynek helyt adó épület

Ez a kérdés arra vonatkozott, hogy milyen épület ad otthont az intézménynek, hol található, kinek a tulajdonát képezi, és milyen az állapota. Több interjúalanyom is beszámolt az első interjú időpontjában arról, hogy egy volt kaszárnya épületről van szó, amelynek nagyon rossz volt az állaga, felújítást igényelt. A 2009-es interjúk során a megkérdezettek beszámoltak az épület felújításáról, amelyet az „anyaintézmény” és a város finanszírozott.

„A főiskola épületét a Polgármesteri Hivatal biztosítja, használati jogot kaptunk rá.Az épület nagyon tönkre van menve, főleg a tetőszerkezet. A probléma csak az, hogy az épület az Önkormányzat tulajdona, tehát az egyetem (BBTE) nem ad rá pénzt, mert nem az ő tulajdona. A napokban tettünk le egy kérvényt a Polgármester Úr elé, hogy szánjanak egy nagyobb összeget az épület felújítására a költségvetésből..... kb. 6-7 milliárd lejt tudnak adni a tetőszerkezet javítására.a városnak is érdeke, hogy fejlesszék az intézményt, a városban ez az egyetlen állami és az egyetlen magyar nyelven is oktató felsőfokú intézmény. Másik lehetőség az, hogy egy új épületet kapjunk, de a városban nincsen megfelelő épület. Ezért legkésőbb nyáron muszáj rendbe hozatni a tetőszerkezetet legalább. Ez az épület egy régi kaszárnya, pontos nevén Ferenc József kaszárnya, amire már nagyon ráférne a felújítás. Bízunk benne, hogy megkapjuk a kért összeget és minél előbb megkezdődhet az épület felújítása.” (4. 2005/06.)

„A Polgármesteri Hivatal teljes egészében támogatja a főiskolát, most van folyamatban egy jelentős összeg odaítélése a főiskola épületének felújítására.egy hosszú távú szerződés keretében megkapta az épületet a főiskola használatra.A kolozsvári egyetem épületei modernnek, újak, ha az ittenivel összehasonlítjuk, az eredmény lehangoló.” (7. 2005/06)

„.....folyamatban van a felújítás. Most írtuk alá a szerződést, amely értelmében 40 évre megkaptuk az épület használati jogát a Polgármesteri Hivataltól. Illetve ígéretet kaptunk mintegy 800 millió lei támogatásra a tetőszerkezet rendbetételére is. Az épület valóban nagyon rossz állapotban van, de ez nem is csoda, hiszen ez egy régi kaszárnyaépület. Azt gondolom, hogy ez nagyon jó változás, hogy egy katonai intézményből, oktatási intézmény lett.” (8. 2005/06)

„.....egy év után költözött át a főiskola ebbe az épületbe, ahol nem túl jó a helyzet. Hónapokig nem volt takarítás, egy fő takarítónő van, aki néha bejön takarítani, tisztítószer az nincs. Volt úgy, hogy napokig nem volt víz, szegény nő máshonnan hozott. Volt úgy, hogy esett az eső és ő a lyukas csatornából gyűjtötte a vödrébe az esővizet a takarításhoz.” (10. 2005/06.)

„....Az épületet teljesen felújították, kívül- belül. A város finanszírozta a tető cseréjét, míg a belső munkálatokat a BBTE. Az épület most már megfelel az európai elvárásoknak. ” (10. 2009)

„....A Bologna – rendszer bevezetését követően egy teljes renoválást hajtottak végre az épület tekintetében. A város és a BBTE fizették a munkálatokat. Teljesen felújították az épület belsejét is, központi fűtést kaptunk, és kicserélték az összes burkolatot is. ” (4. 2009)

Az intézmény finanszírozása

Az intézmény finanszírozásával kapcsolatban feltett kérdéseimre az interjúalanyok jelentős része hasonló választ adott. Sokan vélték a 2005/06-os interjúkban úgy, hogy az anyaintézmény a Babeş – Bolyai Tudományegyetem aránytalanul kevés pénzt utal vissza ide Szatmárra a befizetett tandíjából. Többen elmondták, hogy civil szervezetek segítségével nélkül nem tudna működni az intézmény, mert nagyon sokszor az anyaintézménytől csak ígéretet kapnak, pénzt nem. Ez a vélemény jelentősen megváltozott 2009-re, a megkérdezettek arról beszéltek, hogy aránylag megfelelő az intézmény finanszírozása.

„Vannak fizetős és ingyenes helyek, 2/3 – 1/3 arányban. Tehát kétszer annyian járnak fizetős oktatásra, mint államilag támogatottra.” (4. 2005/06)

„Tudni kell, hogy a hallgatók nagy része fizetős képzésben vesz részt, ez a pénz Kolozsvárra kerül és ide igen kevés jön vissza, semmire sincs soha pénz. Sajnos a főiskola itteni vezetése nem elég határozott, gyenge kezű. Az egyetem kasszájába befolyt pénzt egyenetlenül osztják szét. ” (7. 2005/06)

A következő interjúalanyok a Tanítóképző finanszírozásáról beszélnek, gyakran tapasztaltam, hogy a megkérdezettek csak az egyik kar szempontjából nyilatkoztak.

„Jelenleg is a pénz a legnagyobb probléma, hiszen a befizetett tandíjak 60%-át vissza kellene kapnunk Kolozsvártól, de ez nem így van! Úgy érzem, hogy igazságtalanul keveset kapunk vissza az általunk befizetett pénzekből. Itt szinte semmire nincs pénz, nincs az épületnek egy gondnoka, takarítónője, a legegyszerűbb dolgokra sem jut pénz.Vannak helyi támogatóink is, mintegy 42 fő, ők fedezik az anyagi kiadások egy részét. Nélkülük nem tudnánk sok mindent megvalósítani. Segítséget kaptunk a Nyíregyházi Főiskolától is, a könyvtárunk nagy részét tőlük kaptuk. Ugyanez vonatkozik a Hajdúböszörményi Óvónőképzőre is, tőlük is kaptunk könyveket. Fontos szerepe van a pályázatoknak is, sok mindent nyerünk ezek útján, pl. számítógépeket.” (8. 2005/06)

„..... kevés pénz jön vissza Kolozsvárról. Az egyetem (BBTE) csak papíron segíti a főiskolát, gyakorlatban semmit nem tesz érte! A távoktatásért befolyt pénz 40%-a elvileg itt kellene, hogy maradjon a főiskolán, de ebből semmi nem valósult meg. Eddig pénz helyett 1 db számítógépet, 5 csomag papírt és db 10 db ceruzát kaptunk. Nem beszélve arról, hogy könyveket is csak ígértek, de eddig nem kaptunk egyet sem. A Tanítóképző Kar könyvtára ún. adomány könyvekből állt össze, a legértékesebb és legtöbb könyvet a Nyíregyházi Főiskola bocsátotta rendelkezésünkre. Sőt, pénzbeli támogatást is kaptunk (80-100 ezer forintot).A pályázatok javítanak valamit a helyzeten, amin már többször nyertünk, elsősorban számítógépeket, de az sem volt könnyű.” (10. 2005/06)

„.....Jelenleg a finanszírozással nincsen olyan nagy gond, mióta csatlakoztunk a Bolognai – folyamathoz és egyetemi képzés folyik nálunk is, a BBTE megfelelően utalja vissza a pénzeket, illetve elvégezték ezt a nagy felújítást is az épületen.” (8. 2009)

Másik megkérdezett személy a Közigazgatási Karral kapcsolatban a következőket mondta:

„A Közigazgatási Kar mellett egy tudományos társaság – egyesület – is működik, melynek kizárólagos célja, hogy elősegítse a főiskola oktatási folyamatát és az ehhez kapcsolódó kutatói munkát. A Pro Scientia Administrativa Tudományos Társaság segítségével és anyagi támogatásával sikerült egy sor, a román helyi közigazgatásra vonatkozó mérvadó fontosságú kutatási programot megszervezni.” (4. 2005/06)

Az intézmény kapcsolatrendszere

Ezen kérdéscsoport beillesztésével azt szerettem volna kideríteni, hogy az általam vizsgált intézmény milyen kapcsolatokkal rendelkezik helyi szinten, illetve milyen határon túli intézményekkel tart fenn kapcsolatot.

„....próbáljuk segíteni a főiskolát, például a jelentkezéseket megelőző reklámkampányban. A többi felsőfokú intézménytől jóval kedvezőbb tarifával adjuk be a hirdetésüket (a City Rádióban) a felvételiket megelőzően.” (2. 2005/06)

„....igen kiterjedt, szerteágazó kapcsolatrendszere van az intézménynek. Különböző civil szervezetek segítik a főiskola működését, és mi is részt veszünk számos városi programban, rendezvényem. Megalapítottuk a Gyermekközpontú Oktatásért Munkacsoportot (GYOM) 2003-ban, ebben hallgatók és tanárok egyaránt részt vesznek. Szintén 2003-ban jelentős részt vállaltunk a Partiumi Magyar Napok rendezvényén, ún. gyermekutcát rendeztünk be, kézműves foglalkozásokkal.megemlíteném a pilisborosjenői Sulinova Kht-t, akikkel 2005. október 20-22. közt volt egy nagyszabású közös rendezvényünk a Sztármári „Láncos templomban”, ahol kb. 1000 ember volt. Említést érdemel még a német Hans Linder Alapítvány, különböző közös programokban veszünk részt. Pl. házépítés (hajléktalanoknak), gyerekekkel való foglalkozás, stb.Szervesen részt veszünk a város életében, illetve a főiskola tanárai az Erdélyi Tudományos életben nagy szerepet vállalnak. Az egyházakkal is jó és intenzív kapcsolatokat ápolunk. Továbbá kapcsolatunk van a helyi Filharmóniával és a Színházzal is.” (8. 2005/06)

„Fontos megemlítenem a határmenti kapcsolatot az Ukrán- Román - Magyar Nyelvészeti tanszékek között.” (10. 2005/06)

A „Bologna rendszer” okozta változások

Arra vonatkozóan tettem fel kérdéseimet az ebben a kérdésblokkban, hogy a bevezetett „Bologna rendszer” hogyan fogja befolyásolni a Sztármárnémeti Kihelyezett Tagozat életét, előreláthatólag milyen változtatásokat kell majd bevezetni, és hogyan fogja ez a változás érinteni az intézmény és a város kapcsolatát. Arra is kíváncsi voltam, hogy inkább pozitívnak, vagy inkább negatívnak látják az interjúban résztvevők az

intézményben szükségszerűen bekövetkezendő változásokat A 2009-es interjúk során arra kérdeztem rá, hogy az elmúlt három évben melyek voltak azok a kiemelkedő változások, amelyek bekövetkeztek, és ezeket hogyan értékelik a megkérdezettek.

„2005. őszén nagy változás történt a főiskola felépítésében, ugyanis ez évtől Románia belépett az ún. Bolognai rendszerű felsőoktatásba, bevezettük a hosszú távú képzést. Tehát 2005. októberétől (itt ekkor kezdődik az 1. félév) megszűnt a rövid távú 3 éves képzés, helyette a 3+2+3 éves felépítésű rendszert vezettük be. Természetesen ez az oktatási forma csak a mostani elsőévesekre vonatkozik, a felsőbb évesek még a rövid távú képzést viszik végig.” (3. 2005/06)

„..... A végleges engedélyt 2005. őszén kaptuk meg a főiskola, illetve már egyetem működéséhez. Háromirányú tevékenység folyik az egyetemen, nappali képzés, távoktatás és továbbképzés. 2005. őszétől bekapcsolódtunk a Bologna rendszerbe, tehát mostantól bevezettük a 3+2+2-as képzési rendszert. Évfolyamonként a létszám átlagban 25-30 fő, a mostani elsősök 46-an vannak. A legmagasabb évfolyam távoktatásban vesz részt, mintegy 80 fő.....” (8. 2005/06)

„..... A Tanítóképző 2005. őszétől a BBTE Pszichológia - Pedagógia Kar kihelyezett egyetemi tagozataként működik, annak a tanterve alapján. (Központi tanterv.) Szerintem nincsen köze a tanítóképzéshez, tele van pszichológiával, pedagógiával.” (10. 2005/06)

„Szerintem a most bevezetésre került Bologna rendszer meg fogja erősíteni az intézmény pozícióját.... „ (7. 2005/06)

„.....ez év októberétől a főiskola a Bologna rendszer szerint működik, ezáltal egy hosszú távú oktatási rendszert akarunk kiépíteni. A város vezetése továbbra is támogatni kívánja az intézményt.....” (5. 2005/06)

Érdekes volt, hogy elég szűkszavúan nyilatkoztak 2005/06-ban a megkérdezettek az új rendszer bevezetését illetően. Azt gondolom, hogy ennek az volt az oka, hogy elég bizonytalanok voltak még a bekövetkező változások tekintetében. A legtöbben inkább csak tényként közölték a változást, de nem fűztek hozzá véleményt.

A 2009-es interjúk során elmondták, hogy a Bologna – folyamathoz való csatlakozásnak vannak előnyei és hátrányai is.

„...Az új rendszernek számos előnye és hátránya is van. A képzés színvonala egyértelműen javult, viszont a tananyagban bekövetkezett változások nem tetszenek nekem.” (14. 2009)

„Igen javult a képzés, jobb tanárokat hoztak, minimum Doktoranduszok az itt oktatók. De még mindig kevés a pénz, amivel gazdálkodhatunk, most is szükség lenne két fő docensre, de ennek komoly anyagi akadályai vannak.” (8. 2009)

„A Bologna – folyamathoz való csatlakozás stabilizálta az intézmény helyzetét.” (6. 2009)

„Nem a csatlakozás fogja stabilizálni az intézmény helyzetét. Ellát két megyét tanítókkal, óvónőkkel, ez stabilizálja a helyzetét.” (10. 2009)

A Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat és a városban működő magánegyetemek viszonya

A következő kérdéscsoport a városban működő magánegyetemekre vonatkozott. A városban több hasonló jellegű intézmény nyitotta meg kapuit az 1990-es években, mint a Szatmárnémeti Kihelyezett Tagozat. Ezek az intézmények konkurenciát is jelentenek, mert hasonló jellegű képzést nyújtanak, mint az általam vizsgált intézmény, ugyanakkor csak román nyelvű képzéseket indítanak. Interjúalanyaimat ezekről a képzésekről kérdeztem meg, elsősorban az Arad székhelyű Vasile Goldis magánegyetemről.

„Gyakorlatilag nincsen kapcsolat a Vasile Goldis és a mi főiskolánk között, ez természetes mivel hasonló jellegű oktatás folyik mindkét intézményben, így nyílt harc megy a hallgatókért. A magánegyetem (a Vasile Goldis) színvonalára jellemző, hogy a tőlünk kiesett hallgatókat is felveszik, és ott végeznek.” (3. 2005/06)

„Az egy román nyelvű egyetem, Arad központtal, itt Szatmáron kihelyezett tagozata működik.” (10. 2005/06)

„..... vannak magánegyetemek a városban, pl. a Vasile Goldis, ami akkreditált, tehát megfelelő képesítést ad. nincsen semmilyen kapcsolat, konkurens cég.” (9. 2005/06)

„A magánegyetemi diploma nem egyenértékű az állammal, akkreditálni kell a magánegyetemet, mert ha ez nincsen meg, akkor azoknak, akik magánegyetemre járnak állami egyetemen kell vizsgáznuk.....” (4. 2005/06)

„Az 1990-es évek elején hozott törvény alapján lehetőség nyílt a magánegyetemi képzés bevezetésére, ez új intézmények létesítését tette lehetővé. Az állami intézményekben tanító tanárok ezeken a magán egyetemen is vállaltak oktatást, persze magas fizetésért. Több ilyen jellegű képzés is

működik a városban, itt van az Arad központú Vasile Goldis magánegyetem és még több kisebb kihelyezett tagozat. Ezek az egyetemek nem rendelkeznek akkreditációval, tehát nem lehet őket túl komolyan venni.....a BBTE az egyik legjobb az országban, az én gyerekeim is ott tanulnak, magánegyetemre nem adnám őket.” (5. 2005/06)

„ Ezek az intézmények nem mások, mint egyszerű diplomagyárak.A diákok ezekben a se szeri, se száma magánegyetemekben szinte elvesznek..... Ilyen például a Vasile Goldis, ide csak azért járnak a diákok, hogy felsőfokú diplomát szerezzenek, mindegy ha tudás nincs is mögötte. Itt Romániában a magasabb fizetéshez (állami munkahelyek) a felsőfokú diploma megléte a lényeg, de az mindegy, hogy milyen diploma.” (7. 2005/06)

Az intézmény jövője

Az intézmény önállósodási törekvését illetően nagyon hasonlóan álltak a kérdéshez az interjúban résztvevők, szinte mindannyian úgy gondolták, hogy nem lenne jó, ha önálló intézménnyé válna a főiskola, mert a kolozsvári BBTE egyfajta biztos támaszt jelent számára.

„Szerintem senkinek nem érdeke, hogy a főiskola leváljon a kolozsvári Babeş - Bolyai Tudományegyetemről, mert ezzel a névvel sokkal hitelesebb a főiskola, mintha egy önálló „nevesincs” intézmény lenne.” (1. 2005/06)

„.....nem látom értelmét elszakadni az anyaegyetemtől a kolozsvári Babeş - Bolyai Tudományegyetemtől, számunkra ez inkább előny, hogy kihelyezett tagozatként működünk. Sokat számít a főiskola megítélésében, hogy egy jó hírű, elismert egyetemhez tartozik.” (2. 2005/06)

„..... akkreditálni egy új egyetemet nagy munka és sok pénz. Ki tartaná fönt? Ez esetben teljes egészében fizetőssé kellene tenni és az önkormányzatnak is igen sokba kerülne. Mitől lenne jobb? Nem kell mindent földarabolni és önállósítani. A BBTE neve igen jól hangzik és ez a helyzet nekünk megfelelő. El kell mondani, hogy a nagy egyetemek túlzásúfoltak, ezért kezdik kihelyezni a karokat kisebb városokba. Ez persze az egyetemeknek is előnyös, pénzt jelent nekik, tehát érdekük, hogy fejlesszék a kihelyezett tagozatokat is. A Városi és Megyei Önkormányzat is partner ebben, mert itt helyben sok diáknak olcsóbb, könnyebb elvégezni, mintha pl. Kolozsvárra kellene utaznia. vannak a főiskolán olyan személyek, akik erőltetnék az akkreditációt, mert szeretnék a saját személyüket különböző címekben látni. Véleményem szerint azonban nincs miért támogatni az egyetem önállósodási törekvését.” (5. 2005/06)

„Képtelenség és abszurdum az önállóság, mert gazdaságilag tönkremennénk.” (8. 2005/06)

„Továbbra sem tervezzük, hogy az intézmény önállóvá váljon, mert a BBTE neve nagy előnyt jelent az intézmény megítélése szempontjából.” (8. 2009)

„Anyagilag nem tehetjük meg, hogy önálló intézményként működjünk, illetve ez előnyös nekünk, hogy a BBTE az anyaegyetemünk, fontos a név.” (13. 2009)

Abban a kérdésben is nagy volt az egyetértés a megkérdezettek között, hogy szükség lenne még néhány új karra az intézményen belül, mert bizonyos területeken (pl. újságíró) hiány van a képzett munkaerő terén. Az oktatógárda szempontjából is előnyt jelentene, ha több karon folyna a képzés, mert akkor nem csak egy –egy napra utaznának ide Szatmárra a képzett oktatók, hanem letelepednének a városban és ez, sokkal előnyösebb lenne az intézménynek. Sokat emelne az intézmény színvonalán, ha a városban letelepült oktatók tanítanának, ahhoz viszont az kellene, hogy elég órát tudjanak biztosítani számukra, ehhez pedig az új szakok indítása lenne a megoldás.

„.....tervbe van véve, hogy indítunk újabb szakokat, ez egyaránt érdeke az egyetemnek (BBTE) és a diákoknak is. Sok hallgatónak nem kellene Kolozsváron tanulnia, itt tudnának maradni a szülővárosukban. A Közigazgatási Karon a Kommunikáció szakot, a Tanítóképzőn a Történelmet tervezzük indítani. Fontos lenne a városnak is, hogy beinduljanak új szakok. De ez attól is függ, hogy mire lesz szükség itt helyi szinten. Természetesen függ az anyagi dolgoktól is és az egyetem (BBTE) hozzáállásától is.” (3. 2005/06)

„.....4-5 évente felmérést végzünk, hogy milyen szakokra van igény, és ez alapján szeretnénk új szakokat indítani.” (4. 2005/06)

„Abszolúte komoly tervek vannak a főiskolát, illetve most már egyetemet illetően.....tervezzük új szakok indítását..... Fontos lenne az is, hogy megfelelő képzettségű tanárokat tudjunk hozni az egyetemre, elsősorban helyben lakókra lenne szükség!” (5. 2005/06)

„.....tervbe van véve, hogy új szakok is indulnának, mint pl. a Kommunikáció és Közönségkapcsolatok szak. Erre lenne igény, mert itt helyi szinten hiány van képzett újságírókból. Most jelenleg minimum 6-7 újságíró tudna itt elhelyezkedni.” (7. 2005/06)

„.....szeretnénk,..... legalább még két szak kellene ahhoz, hogy a fejlődés beinduljon. Ahhoz, hogy tökéletesen működjön az intézmény, mintegy 800 hallgatóra lenne szükség és minimum 12 kinevezett oktatóra, ez egyelőre csak álom.” (8. 2005/06)

„...Szeretnénk Média - kommunikáció szakot indítani erre lenne igény helyi szinten, illetve olyan újdonságokat, mint pl. az oktatásmenedzsment, hogy a végzett hallgatók könnyebben tudjanak érvényesülni.” (1. 2009)

Következtetések

Romániában egyetemi oktatás – csekély kivétellel – román nyelven folyik, ezért a magyar iskolákból továbbtanulók is csak román szakokon tanulhatnak. Ez igen sokat árt a kisebbségi oktatási rendszernek.

A „forradalmat” (1989) követően nyílt arra lehetőség, hogy elsősorban egyházi alapítású magánintézmények alakuljanak, mintegy céljuknak tekintve a magyar nyelven való oktatást. Ez volt éveken keresztül az egyetlen járható út, ha magyar nyelvű felsőoktatást kívántak létrehozni. Számos ilyen egyházi alapítású intézmény nyitotta meg kapuit Románia szerte, (Nagyváradon a Partiumi Keresztény Egyetem, Kolozsvár központtal a Sapientia Egyetem, Gyulafehérváron a Római Katolikus Hittudományi Főiskola). Az egyházi alapításnak természetesen megvan a hátránya és az előnye is egyaránt.

Tudnunk kell, hogy ezek az intézmények egyáltalán nem kapnak állami támogatást, kizárólag a tandíjkból és civil szervezetek támogatásából tartják fenn magukat (Gavril – Szilágyi 2008). Előnye az egyházi alapításnak, hogy kormányrendelet biztosítja az egyházak azon jogát, hogy oktatási intézményeket hozzanak létre és működtessenek.

De említést érdemel az a rendelkezés is, hogy ezekben a magán alapítású intézményben, kötelező legalább egy román nyelvű szak indítása is, függetlenül attól, hogy ezek a képzések kisebbségi közösségi ráfordítással, állami támogatás nélkül működnek.

A román kisebbség- és oktatáspolitikai nem fogadja el a kisebbségek önrendelkezési és iskolaalapítási jogát, még az említett magánoktatás keretei között sem. Ezen nehézségek oda vezettek, hogy a magyar nyelvű oktatás sajátos túlélési stratégiák segítségével valósult meg. Ilyenek a félhivatalos lehetőségek, a törvényhézagok kihasználása, a kevés reménnyel kecsegtető helyzetek felvállalása, a gyakori változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás.

Ezen tények tükrében jelentős a romániai magyarság szempontjából a Szatmárnémetiben működő BBTE kihelyezett tagozata, ahol megvalósul a magyar nyelven való oktatás. Ez az első intézmény, amely nem egyházi alapítású, hanem állami és ennek keretén belül valósul meg a kisebbségi nyelven való oktatás.

A főiskola alapítása során teljes mértékben megvalósultak az ún. felzárkózási stratégiák.¹¹ Egyrészt a 84/1995-ös Tanügyi törvény előírta a tanítóképzés felsőfokúvá tételét, ezt azonnal kihasználták, aztán tudjuk, hogy Tőkés László eredetileg Nagyváradra akarta telepíteni ezt a képzés, miután ez valamilyen oknál fogva nem valósult meg, újra „erőltetni” kezdték a helyi ún. „vezéregyéniségek”, hogy itt Szatmáron létesüljön a főiskola, ha indul román nyelvű képzés, akkor legyen magyar nyelvű is – mondták.

Emlékezzünk vissza az alapítás történetére, hogy az akkor élenjárók csak azért vitték magukkal a város polgármesterét, mert az román nemzetiségű volt és ebből előnyt tudtak kovácsolni. Félhivatalos megoldások? Volt bőven, ha csak a Nyíregyházi Tanárképző által adományozott több ezer kötet áthozatalát nézzük, ládákban közigazgatási autóval. Magát az alapítást szinte teljes mértékben a bizonytalanság lengte körül, vegyük pl. a lepusztult kaszárnya épületét, amelynek a felújítása még az interjúk készítésének idején (2005) is függőben volt. A képzés az első évben a már említett Kölcsey Gimnázium pincéjében zajlott, a határon „átcsempészett” könyvek jelentették a főiskola könyvtárát, és a Tanulmányi Aligazgató se kapott a munkájáért fizetést. Ilyen körülmények mellett kik és miért ragaszkodtak mégis a főiskola alapításához? – kérdezhetjük.

A válasz szinte kézenfekvő. A romániai magyarság, a Romániában élő magyar kisebbség az, akinek fontos, akinek presztízs értékű volt ennek az intézménynek a létrejötte, a működése. A magyar kisebbségen belül azok vettek szervesen részt az alapításban, akik eleve kötődnek az oktatáshoz, akik már korábban is más színtereken, más körülmények között, de képviselték a magyarságot a román többséggel szemben. Ezeket az embereket nevezzük vezéregyéniségeknek (Kozma 2005a), akik mindig, minden hasonló intézmény létrehozásánál jelen vannak, személyük meghatározó.

Fontos kérdés, hogy maga a magyar nyelvű képzés, vagy a magyar nyelv hivatalos oktatási nyelvvé tétele a fontosabb a főiskola alapításának tükrében. Arra gondolok, hogy a főiskola alapítása elsősorban milyen igényt elégít ki, a magyar nyelvű felsőoktatás iránti igényt, vagy a fő cél a magyarság, mint kisebbség érvényesülése, a magyarság, a magyar nyelv, hivatalos elismertetése.

¹¹ Ezekben az együttműködésben résztvevők helyre akarják állítani az egykori helyi-regionális társadalmakat, s ehhez szimbolikus politizálásba kezdenek. (Kozma 2005)

Milyen szempontból fontos az itt élő magyaroknak ez az intézmény? Csupán csak abból az okból, hogy itt helyben van lehetőségük felsőfokú intézményben magyar nyelven tanulni, vagy ettől sokkal több jelentése van ennek az intézménynek, ún. szimbolikus jelentéssel bír. Szimbolizálja a város magyarságát, a magyarság helyét, szerepét a város életében, egyfajta öngazolás ez a magyar kisebbség számára. Ráadásul a főiskola nem egyedüli jelenség, ami a magyarság öngazolását illeti, hiszen ne feledjük el, hogy a város polgármestere is magyar.

A város közel 40%-os magyarsága ezen „intézményeken” (főiskola, polgármester) keresztül tudja kifejezni és érvényre juttatni kisebbségi kompetenciáját. Maga a főiskola is nagyon fontos az itt élő magyarok szempontjából, hiszen a feldolgozott interjúk azt bizonyítják, hogy sok fiatal nem engedheti meg magának azt, hogy távolabbi városba menjen tanulni, így az, hogy helyben tanulhat felsőfokú intézményben, ráadásul magyar nyelven, nagyon fontos meghatározója lehet az életüknek.

De ennek ellenére is úgy láttam, hogy maga az a tény, hogy Szatmáron újra van magyar nyelvű oktatás (sőt felsőfokú!), ez bír igazán nagy jelentőséggel. A főiskola működése túlmutat az eredeti funkcióján, nemcsak a helyi magyar fiataloknak nyújt tanulási lehetőséget, hanem a helyi magyarság egyik legfontosabb érdekérvényesítési terepe is.

A főiskola oktatáson kívüli szerepvállalása is jelentős, számos civil szervezettel van kapcsolata, közös programokat szerveznek, támogatják egymást, szervesen részt vesznek a város életében, a városban zajló eseményeken. Ezek az oktatáson túlmutató programok mind a magyar kisebbség önkifejezésének terepei, tehát maga az intézmény nemcsak azt a funkciót látja el, amire létrejött és ez itt a lényeg, hogy van egy legális intézmény, amely keretein belül számos kisebbségi törekvés megvalósulhat. Ebben rejlik a főiskola igazi jelentősége, ezekben az ún. rejtett funkciókban, amit az intézmény keretei engednek meg.

Hivatkozott Irodalom

BURA LÁSZLÓ (2006): Felsőfokú oktatás Szatmárnémetiben és vidékén – régen és ma. In JUHÁSZ ERIKA (szerk.): *Régió és oktatás*. Debrecen, Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, 247-251. p.

DEMÉNY GYÖNGYVÉR (2002): Kisebbségek oktatási jogai és a magyar tannyelvű felsőfokú oktatás Romániában. *Magyar kisebbség*, 24. szám. Letöltés helye: <http://www.jakabffy.ro/magyarkisebbsseg/index>. 2006.08.15. 16. 34. h

GAVRIL FLÓRA – GEORGINA SZILÁGYI (2008): Religious Education and Cultural Pluralism in Romania. IN PUSZTAI GABRIELLA (ed.): *Education and Church in Central- and Easter-Europe at First Glance*. Debrecen, Center for Higher Education Research and Development University of Debrecen

HOLLÓSI HAJNALKA (2008): A kisebbségi (magyar) felsőoktatás helyzete Szatmárnémetiben. *Új pedagógiai Szemle*, 1. sz. 106-115. p.

HORVÁTH ANDOR (1997): Tanulságok, menetközben. *Magyar Kisebbség*, III. évf. 3-4. szám, 42-47. p.

KOZMA TAMÁS (2005): Kisebbségi oktatáskutatás. In uő: *Kisebbségi Oktatás Közép-Európában*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó, 7-36. p.

KOZMA TAMÁS – RÉBAY MAGDOLNA (2006): *Felsőoktatási Akkreditáció Közép – Európában*. Budapest, Felsőoktatási Kutatóintézet, Új Mandátum Könyvkiadó.

LÁSZLÓ JÁNOS (2005): *A történetek tudománya. Bevezetés a narratív pszichológiába*. Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó.

MANDEL KINGA (2005): A konszenzusos felsőoktatáspolitikai esélye Romániában. In PUSZTAI GABRIELLA (szerk.): *Régió és oktatás Európai dimenzióban*. Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete, Debrecen, 52-65. p.

TONK SÁNDOR (2002): A magyar nyelvű felsőfokú oktatás Romániában. *Educatio*, 9. sz. 406-412. p.